

DANAIDELE

Epopeea unui spectacol care a sfidat tranziția

Mai întâi a fost gândul. Iar el s-a născut în mintea neastâmpărată a unui regizor: Silviu Purcărete. Gândul a devenit „proiect”, prin intermediul Fundației pentru teatru și film „Tofan” și al unor importante instituții teatrale internaționale: Festival d’Avignon, La Vilette-Paris, Holland Festival și Wiener Festwochen, cu sprijinul Teatrului Național din Craiova (unde s-au executat costumele și a fost pregătit întregul spectacol) și al Teatrului „Anton Pann” din Râmnicu-Vâlcea. Au urmat concursuri de selecție pentru cele 50 de „danaide” și cei 50 de „egipteni”, organizate în mai multe orașe din țară. Sortii au fost mai darnici cu bucureștenii, vâlcenii și craiovenii. Asta nu înseamnă că printre interpreți nu se găsesc și tineri absolvenți ai unor facultăți de teatru sau muzică, profesori ori studenți din Constanța, Cluj, Târgu-Mureș, Iași, Hunedoara, Sibiu ș.a.m.d. Au început repetițiile. O muncă infernală. La Craiova, alături de „statul-major”, instalat într-un birou situat vizavi de cel al lui Emil Boroghina, directorul Naționalului, o prezență permanentă: Marina Constantinescu, critic de teatru la „România literară”, care va scrie o carte despre spectacol. Artiștii – Radu Beligan, Victor Rebengiuc, Coca Bloos, Alexandru Repan, Micaela Caracaș, Mariana Buruiană și Mihai Dinvale – sunt cazați la hotelul de pe lângă Casa Armatei. Coca Bloos și-a luat cu ea și cățelușa. Afară e frig; la fel și în teatru. Noaptea, la orele 23–24, aici, pe scenă, sub bagheta lui Silviu Purcărete și a asistentului său, Paul Chiribuță, secondați de scenografa Ștefania Genean și de etnologul-muzician Iosif Herțea (care va lucra tot timpul cu sprijinul Filarmonicii din localitate), se pune temelia unui vis.

TOATE DRUMURILE DUC LA CRAIOVA

Și a venit seara premierei: 10 decembrie 1995. Agitație mare în oraș. Afișe pretutindeni. Lume alergând disperată după un bilet sau o invitație. Mulți spun că așa ceva nu s-a văzut de la meciurile Universității Craiova cu F. C. Kaiserslautern și Benfica Lisabona, în Cupa Campionilor Europeni la fotbal. Sosesc mulți oameni de teatru din București și din alte colțuri al țării. Regizorii Alexandru Dabija, Gábor Tompa, Cristian Hadjiculea, Tudor Mărăscu, dar și Ion Caramitru sau Marcel lueș, pot fi întâlniți în foaierea ce forfotește de nerăbdare. Critici mulți, foarte mulți. De toate vârstele, de la mai toate publicațiile centrale, reprezentând toate „taberele”. La loc de cinste, în loja oficială, directorii unor festivaluri internaționale din Franța, Austria, Olanda, Marea Britanie. În fine, cortina se ridică. Prima imagine, a celor 50 de danaide ghemuite pe valize, dispuse în adâncime pe scena ce se întinde până dincolo de a treia ghilotină (vreo 45–50 de metri), face ca sala să se transforme în lăcaș de meditație: o tăcere religioasă va însoți întreaga reprezentație. În final, ea va exploda în aplauze și ovații care vor ține peste o jumătate de oră. Spectacolul s-a jucat apoi încă cinci seri la rând, cu săli pline. El va reveni pe aceeași scenă, în 9 și 10 martie, căci **Danaidele** porniseră deja în călătoria lor către celebritate ...

CÂND FEMEILE DEVIN MANAGERI

Primul oraș care a primit vizita **Danaidelor**, pentru trei reprezentații – Timișoara. A fost ambiția Banatului să deschidă „pârția” turneelor trupei lui Purcărete în țară; mai precis, a doamnelor Lucia Nicoară și Doina Popa, care patronează astăzi o puternică firmă de impresariat artistic. Spectacolele s-au

© Coca Bloos – Danaos în Danaidele după Eschil, coproducție internațională realizată de Silviu Purcărete

foto: Ștefan Daday

desfășurat în Sala de sport numărul 2 din (încă) frumosul oraș de pe Bega. Nu atât de lungă ca scena Naționalului craiovean și, mai ales, cam strâmtă. Cu toate acestea, spectacolele au fost, poate, cele mai bune de pe întreg itinerariul românesc, după cum aveau să-mi mărturisească Coca Bloos și Micaela Caracaș sau „danaidele“ Mihaela Dumitru și Petronela Lazăr, ca și Mona Rusu, absolventă de regie, stabilită acum în Franța, ori „egipteanul“ Claudiu Trandafir din Constanța, care a absolvit o școală de actorie la Londra. Iar spectatorii, intrați într-o febră a emoției vecină cu delirul, i-au chemat, mereu și mereu, pe actorii la rampă.

AȘA E LA RĂZBOI!

Eveniment pentru întreaga lume a artei românești, Festivalul internațional de teatru tânăr profesionist de la Sibiu (24 martie – 2 aprilie 1996) a reușit să adune laolaltă nu numai reductibile colective artistice de pe mai multe continente, dar și numeroși dramaturgi, critici, universitari, directori de festivaluri. Dintr-o asemenea ambianță, asigurată de energicul director al festivalului, Constantin Chiriac, nu putea lipsi o secțiune intitulată „Mari spectacoli“, unde, în fruntea invitațiilor, se afla reprezentanța **Danaidele**. Emoția era cu atât mai mare cu cât regizorul Silviu Purcărete, numit între timp directorul Centrului Dramatic Național de la Limoges, sosise special în țară, spre a-și vedea spectacolul montat, cu luni în urmă, la Craiova.

La repetiție, stupoare: sala de sport a Academiei trupelor de uscat oferă un spațiu de joc prea scurt, deși foarte generos ca lățime, în timp ce pentru spectatori, în tribuna improvizată, nu existau mai mult de 200 de locuri. Și numai „musafirii“ invitați la festival erau vreo 300–400... În aceste condiții, s-a luat hotărârea ca **Danaidele** să fie scutit de prezența „periculoasă“ a numeroșilor iubitori ai teatrului din localitate, urmând ca numai invitații la festival să fie introduși în sală, pe o poartă dosnică, precum un veritabil comando. O mică și nevinovată confuzie a făcut însă ca autobuzul aleșilor să nimerescă la poarta principală, unde sute de tineri s-au agățat de mașină, de ferestre, într-o încercare disperată de a intra și ei „cu noi“. A fost cea mai cumplită experiență de spectator pe care am trăit-o vreodată: să văd o mare de tineri păziți de polițiști și jandarmi ca să nu intre la teatru...

În sală, frig de ieșeau aburi din gură. Deși eram în 2 aprilie, parcă venea Crăciunul. În scena finală, Alexandru Repan (Poseidon), înduioșat, răstoarnă căldarea cu apă nu peste, ci lângă trupul gol al „ultimei Danaide“; altfel, aceasta ar fi fost acoperită pe loc de un veșmânt de gheață... (Talentata interpretă s-a și îmbolnăvit mai târziu, lipsind tocmai din reprezentanța desfășurată în orașul ei natal, Râmnicu-Vâlcea.) Dar, în finalul reprezentației, toată lumea este în picioare. Ropote de aplauze. Nu mai conțesc cuvintele de laudă din partea unor prestigioși oameni de teatru, precum criticii Jan Herbert și Irving Wardle (Anglia), dramaturgul Paul Godfrey (Anglia), Kenneth Campbell, directorul Festivalului Blue Ridge Theatre (SUA). Nouă, însă, celor care știam bine spectacolul, succesul nu reușise să ne ascundă unele incidente despre care, cu siguranță, interpreții vor mai povesti multă vreme. Cu vreo două ceasuri înainte de spectacol, organizatorii, din dorința ca lucrurile să meargă strună, spălaseră bine scena cu o soluție specială, care aproape că o transformase în patinoar! Vreo două-trei „danaide“ au alunecat, una dintre ele căzând chiar, cu valiză cu tot, în iureșul disperat din fața năvălirii „egiptenilor“. Ba același lucru s-a întâmplat și cu Hermes (Mihai Dinvale) sau cu Artemis (Mariana Buruiană). Nici Coca Bloos n-a scăpat de seria neagră a ghinioanelor, căci în momentul foarte dificil dinaintea monologului ei patetic, de pe lada în care până atunci stătuse

închisă minute în șir, s-a clătinat și cu greu și-a regăsit echilibrul. Caruselul întâmplărilor nefericite a culminat în scena când, cu torțe în mâini, egiptenii îl calcă în picioare pe bravul Pelasgos (Victor Rebengiuc) și se apropie, amenințatori, de limita care desparte scena de public: unul după altul, vreo șapte egipteni au făcut cunoștință cu podeaua mai repede decât o cerea mizanscena...

Dar și reprezentanța sibiană, cu luminile și umbrele sale, a intrat în amintire. Chiar dacă pentru Vadim Levinschi, șeful luminilor, și pentru Tavi Popescu, recuziterul-șef, ca să nu mai vorbim de excelentul regizor tehnic Gheorghe Pufulete, printre amintiri figurează acum și una mai neplăcută: dispariția unor becuri, felinare, lămpașe și chiar găleți (!), intrate, probabil, în dotarea „trupelor de uscat“ sau în valizele „cu amintiri“ ale ostașilor...

SĂ VEZI ȘI SĂ NU CREZI!

Și a venit rândul unui oraș mic, dar cu o mare iubire pentru teatru, să găzduiască **Danaidele**. 8 aprilie, o dată memorabilă pentru viața culturală a municipiului Râmnicu Vâlcea. Aici, la Teatrul „Anton Pann“, condus de regizorul Gheorghe Marinescu-Goange, au lucrat regizori importanți, ca Dan Micu și Silviu Purcărete (ultimul fiind și astăzi prim-consilier artistic al instituției), chiar dacă din localul Casei de cultură a sindicatelor, unde este „tolerat“ alături de sălile „Bingo“ și „Disco“, teatrul nu dispune decât de două birouri și o toaletă...

Spectacolul cu **Danaidele** a fost așteptat cu un uriaș interes, cererea de bilete fiind de vreo zece ori mai mare decât numărul de privitori pe care l-ar fi putut cuprinde spațiul Sălii Polivalente. Cu o zi înainte, pregătirea acesteia lăsa serios de dorit. Auzind de ceva torțe, foc, benzină, pompierii foiau la tot pasul. Și aici scena e foarte scurtă. Se fac unele modificări la repetiția care durează aproape toată ziua, semn că regizorul și asistentul său aveau unele temeri, alimentate de incidentele de la reprezentația sibiană. Înainte de spectacol, în foaier, zarvă mare. Au venit „notabilitățile“. Cafele, răcoritoare, bărfă... „Auzi, dom'ne, că a costat vreo 30 de milioane aducerea spectacolului aici“, zice o doamnă, soție de ștab. („Cu totul și cu totul, o costa miliarde, să-l plimbe prin lume. Dar merită“, avea să conchidă seara târziu, după reprezentație, șeful unei mari secții din Combinatul chimic.) Într-un colț, aproape nebăgat în seamă, Silviu Purcărete citește „România liberă“...

Dar începe spectacolul. Pe bănci și pe scaune încap vreo 350–400 de spectatori. Spectacolul „curge“ bine, cu Coca Bloos (Danaos), Victor Rebengiuc, Micaela Caracaș și ceilalți „zei“ în mare formă. Publicul îl urmărește cu aviditate pe Radu Beligan, cândva atât de des prezent pe această scenă, cu Naționalul bucureștean ori cu Naționalul din Craiova... Și spectacolul se încheie într-o uriașă demonstrație de bucurie, respect și admirație.

„ACUM ORI NICIODATĂ!“

lată-ne și la început de mai, în fața turneului „de gală“ pe scena Teatrului Național din București. În capitală circulau zvonuri contradictorii: „Nu vin, domnule, nu vrea Fănuș Neagu...“ „Ba vin, Fănuș acceptă, au intervenit oameni mari!“... „Cică ar veni Iliescu și Văcăroiu, cu tot guvernul...“ Actorii sunt și ei prinși de miza deosebită a turneului. „Acum e acum!, spune Mișu Dinvale, râzând, în București toți așteaptă să ne halească... „Acum ori niciodată“, decide Raluca Penu, actrița deja familiarizată cu scena bucureșteană.

La biroul ei de la Fundația „Tofan“, Corina Constantinescu, secretarul literar al proiectului, e la doi pași de... balamuc. Toți doresc invitații, bilete, programe, lămuriri. Mulți oaspeți din

„Egiptenii“ văzuți de Silviu Purcărete

străinătate emit și ei pretenții. Se fac modificări legate de reprezentarea de protocol, de vineri 3 mai. Toți o caută. Toți o dojenesc. Dar ea rezistă cu brio și reușește să cadă mereu în picioare.

În cele patru seri (2, 3, 4 și 5 mai), spectacolul s-a jucat cu sala plină. Un public entuziast, receptiv, uneori chiar patetic în dovezile sale de simpatie. Printre cei care aplaudă cu mare zel îi recunosc pe pictorul Sorin Ilfoveanu, decanul Facultății de pictură din Academia de arte frumoase, pe profesoara universitară Gabriela Creția, pe Ștefan Dimitriu, șeful Departamentului de Logistică din Televiziunea Română, numeroși realizatori de emisiuni de la PRO TV și Tele 7 ABC, scriitori, muzicieni, arhitecți, medici. Întâlnesc și critici care au mai văzut o dată sau de două ori spectacolul. La reprezentația „de protocol” sala a fost puțin mai rezervată. Multă lume îl căuta cu privirea pe Președinte... Cel mai reușit, după spusele tuturor interpreților cu care am stat de vorbă, a fost al treilea spectacol (sâmbătă seara), de fapt al patrulea, căci în acea zi s-a desfășurat și un „matineu”, la dorința expresă a artiștilor din trupă (pentru familii) și a oamenilor de artă din Capitală. Ultimul, cel de duminică, a fost spectacolul „cu ghinion”. În timp ce „egiptenii”, de pe meterezele alcătuite din valize, le trimiteau „danaidelor” priviri în care pofta și perfidia se îngemănau neliiniștitor, se stinge lumina în toată sala. Beznă! Lumea murmură. Se stă așa un minut, două, douăzeci și două. Se ia și o pauză, timp în care apar primele glume: „E mâna lui Frunză, la orga de lumini, ca să nu-i bruiem succesul cu **Tamerlan!**”... Să te ferească Dumnezeu să intri în gura actorilor, mi-am zis, auzindu-le. În fine, spectacolul se reia, spre cinstea interpreților și, mai ales, a publicului, care a trecut peste incident cu remarcabilă înțelegere. Capitala fusese cucerită. Nu degeaba, cu două săptămâni înainte, sub bagheta lui Paul Chiribuță, la Craiova se desfășuraseră încă două spectacole „pregătitoare”, precedate de repetiții la sânge. Se încheia șirul celor 20 de spectacole „românești”. **Danaidele** aveau „undă verde” pentru străinătate!

„ȘI LUI MOZART I-AR FI PLĂCUT!”

În perioada marelui festival Wiener Festwochen, între 10 mai și 16 iunie, Viena a fost asaltată de celebrități: Royal

Shakespeare Company și Balșoi Teatr, **legendarul spectacol de pe Broadway A Chorus Line**, mari ansambluri orchestrale din Londra, Tokio, Hamburg și München, Viena, Paris ori Leningrad, vestitul trio de tenori Domingo-Carreras-Pavarotti, dar și Juliette Gréco sau Tina Turner, ori numeroase trupe de muzică rock și pop, care prezentau spectacole noaptea, în piața Primăriei, feeric luminată...

Pe drumul de la București la Viena, în cele trei uriașe autobuze ale unei firme germane, discuțiile se învârtiseră mereu în jurul acestui oraș mitic pentru toți iubitorii de artă. Și acum, eram acolo! Iată-ne în Prater, unde și fetele („danaidele”) și băieții („egiptenii”) par cuprinși de vraja unui vis în miezul unei nopți de vară. Claudia Motea s-a plimbat prin toate trenurile, roțile magice, tunelurile groazei, în timp ce Luminița Militaru o suna de trei ori pe zi pe mama ei, ca să-i spună ce muzee și palate a mai văzut. Una dintre „danaide” a câștigat la o tombolă o păpușă uriașă, care a devenit mascota trupei. Coca Bloos și Micaela Caracaș se înfruptă cu alune, înghețată și pop-corn... Pe Körtnerstrasse, între Operă și Catedrala Sfântul Ștefan, zăresc câteva perechi de îndrăgostiți ținându-se de mână, dar aproape alergând ca să nu întârzie la repetiția generală: bucureșteanul Ovidiu Danu și vâlceanca Adelina Rîba (care se vor căsători în toamnă, sub zodia binecuvântată a **Danaidelor**, unde s-au cunoscut), craiovenii Andreas Schauser și Carmen Pandie, Robert Dobrescu, stabilit de câțiva ani în Franța, și Doina Secher din București... Așadar, pe scenă – război, în viață – o pace cu „parfum de roze”. Cu alți tineri și tinere din trupă aveam să mă întâlnesc la expozițiile Van Gogh și Salvator Dali, în timp ce muzicianul Iosif Herțea a revenit de câteva ori la Kunsthistorisches Museum și la Belvedere. Momentul de vârf al periplului vienez l-a constituit însă castelul Schönbrunn, unde l-am întâlnit și pe vrednicul nostru Pelasgos – Victor Rebengiuc.

Dar se apropie primul spectacol. La repetiția generală, din nou stupoare! Spațiul de joc este îngrozitor de strâmt și mai scurt chiar decât la Râmnicu Vâlcea! În plus, Silviu Purcărete are o viroză cu febră mare... Dar tehnicienii austrieci, împreună cu cei din trupă, fac adevărate minuni, iar scena, ca o cutie neagră străbătută din lateral de vreo 70 de spoturi de lumină, arată, în cele din urmă, impecabil, ca și sala, cu peste 800 de locuri, într-un amfiteatru ce permite o vizibilitate perfectă. Orga de

lumini și instalațiile sonore sunt de nota 10. Repetiția are și momente hazoase. Date fiind condițiile de joc, regizorul face o modificare în mizanscenă, așa încât „egiptenii morți” nu vor mai fi târși afară de către „danaide”, ci se vor rostogoli, mânați de o vijelie, către fundul scenei, dispărând în faldurile pânzelor din decor. Dar, de emoție, de oboseală, un egiptean se rostogolește în sens invers, către sală, spre veselia de-o clipă a regizorului și a tuturor celor prezenți... Repetiția se încheie cu o discuție de cinci minute, de fapt, un îndemn la ambiție și la respect față de toată munca de până acum, ale cărei roade „trebuie să le vadă și străinătatea!”.

Și a început seria spectacolelor (21, 22, 23, 24 mai). Prima seară, primul succes! Peste 700 de locuri ocupate. Reacții prompte pe parcursul reprezentației. Furtună de aplauze în final. Ovații. Regizorul Claus Peymann, director la Burgtheater, este în picioare, strigă „Bravo” din răspuțeri. La fel, Klaus Bachler, directorul festivalului. Un grup de reporteri austrieci, germani și olandezi năvălește la cabine. Publicul tânăr se face simțit printr-un prelungit răpăit de tălpi, urmat de ovații. Stau lângă Iosif Herțea, care are lacrimi în ochi. Rodica Mayer, venită din SUA, ne spune: „Pur și simplu, uluitor! Era nevoie aici de așa ceva, ca să se mai spună și despre România o vorbă bună!”. Soprana Simina Ivan, de la Staatsoper din Viena, e în al nouălea cer: „E de-a dreptul fascinantă reacția spectatorilor, care aici sunt mult

plină de efect a maselor... Ce rămâne este plăcerea pură de a vedea”. Sototind **Danaidele** „un minunat curcubeu de imagini”, Alfred Phoser scrie, în „Salzburger Nachrichten”: ...unirea ucigătoare a celor 50 de perechi este impresionantă. Purcărete povestește marele mit în imagini minunate”. După cel de al patrulea spectacol, desfășurat și el cu sala plină, „Frankfurter Allgemeine Zeitung” notează, printre altele: „Rețeta acestei montări este pe cât de simplă, pe atât de convingătoare. Ea operează cu maximum de personaje și cu minimum de recuzită... Efecte scenice cunoscute se remarcă aici ca niște creații proaspete, nou făurite. Apar minuni ale unei fantezii practice: geamantanele slujesc, de exemplu, ca zid și fortăreață, străzi, masă, altar de sacrificiu, bineînțeles și ca bagaj, simbol al exilului. În final vor dispărea... într-o prăbușire exactă a pieselor de domino, care îți taie respirația. Această poantă de încheiere se desfășoară deja în ovațiile publicului”. Aceste aprecieri sunt doar câteva dintre „pietrele prețioase” pe care trupa **Danaidelor** (peste 130 de persoane) le-a luat cu sine în „geamantanele acelea pline de mister și de farmec” (cum le-a numit un reporter olandez), împreună cu ecoul ovațiilor...

La cel de al treilea spectacol, am stat tot timpul în culise. Între agonie și extaz, căci, în acea seară, Ramona Popescu, una dintre cele mai bune interprete, nu a jucat, din cauza unui abces

foto: Stefan Daday

© Cățiva dintre zeii Danaidelor

mai reținuți, mai circumspecți. Eu cred că și lui Mozart i-ar fi plăcut acest spectacol!”.

Dar cronicarii? Sub titlul „Un alt punct culminant la Wiener Festwochen – Danaidele. Publicul a ovaționat”, Paul Kruntorad afirmă, în „Alles”: „Purcărete deplasează mulțimile cu mare precizie. Rar poți vedea coruri antice atât de exact conduse. Regizorul amintește, în arta lui, de montările antice ale Arianei Mnouchkine. Dar el câștigă în exprimarea arhaică nu prin culoare etnică, ci prin vocabularul extrem de simplu și de expresiv. Iar publicul premierei a mulțumit cu ovații”. În „Kleine Zeitung”, după ce sunt laudate capacitățile expresive ale interpreților, ale muzicii și costumelor, ca și elementele simbolice din recuzită, se observă: „...vrăjitorul român Silviu Purcărete realizează imagini de necrezut... La vechii greci, teatrul era considerat locul din care poți să vezi. Purcărete confirmă, cu arta sa, veridicitatea acestei afirmații. Căci această poveste antică se dovedește o foarte convingătoare metaforă pentru realitatea politică de azi”. În „Neues Kronerzeitung”, Thomas Gabler scrie: „Imaginile lui Purcărete vrăjesc printr-o lumină rafinată și prin culori intense, precum și printr-o dirijare scenică

ce a necesitat, peste noapte, o intervenție chirurgicală. Iar în scenă i s-a făcut rău și Mihaelei Dumitru, care a trebuit să fie înlocuită „din mers”. Munca uriașă, emoțiile, zbuciumul tehnicienilor, iradierile de încredere sosite dinspre Paul Chiribută, solidaritatea tinerilor, în gest și privire, totul ar merita un film, o carte. La acel spectacol a sosit și Victor Ernest Mașek, directorul de atunci al Centrului cultural român de la Viena. Cei de la ambasadă n-au sosit. Dar spectacolul cu **Danaidele** se dovedise, deja, un minunat ambasador!

Ultima seară s-a încheiat cu o „îmbrățișare” verbală din partea lui Silviu Purcărete, care pleca la Limoges: „Vă mulțumesc pentru tot, a fost frumos, ne reîntâlnim la Amsterdam”. Eu nu aveam să mai fiu acolo. Dar văzusem acest spectacol, cu „generale” cu tot, de 17 ori. Poate și din această cauză îl iubeam atât de mult și mă despărțeam cu greu de el. Ca după orice despărțire, viața merge mai departe. Dar gândul, uneori, se încăpățânează să rămână alături de cei de care s-a atașat și îi urmează: la Amsterdam, la Avignon, la Paris, la Roma, la Glasgow...

ION PARHON